

GARÐHÚSABÆR BARN- ANNA Á KJARVALSSTÖÐUM

EFTIR ÖRNU MATHIESEN

Í Korpuskóla var gerð tilraun til hönnunarkennslu 10 og 11 ára barna síðastliðinn vetur. Pétur Ármannsson kom að máli við mig síðastliðið haust og bað mig að gera tilraun með að láta börn í grunnskóla hanna lítil hús innan ramma þeirrar sýningar sem nú stendur á Kjarvalsstöðum og heitir „Garðhúsabær“. Ég fékk frjálstar hendur um hvernig námið yrði byggt upp. Það var rennt blint í sjóinn; þetta hefur ekki verið reynt hér fyrir og ekki hef ég reynt af því að kenna svo ungum nemendum þótt ég hafi kennt í arkitektaskóla erlendis. Það virtist líka framandi fyrir bæði börnin og kennarana að þetta var eins konar þróunarverkefni en ekki fyrirfram gefin æfing. Þannig var erfitt að sjá hvað kæmi útúr þessu fyrir en allra síðustu dagana. Þetta reyndist ekki síst mögulegt því gefinn var rúmur samfelldur tími í verkefnið. Ég hef tröllatrá á hönnunarferlinu sjálfu og það skiladi sér líka þótt fyrirfram hafi ekki verið víst hve nemendur á þessu þroskastigi væru mótækilegir.

Verkefnið var unnið í samvinnu við kennara Korpuskóla og komið var með tillögur um hvernig hægt væri að flétta þetta inn í sem flestar námsgreinar. Arkitektúr er þeirrar náttúru að honum er nánast ekkert óviðkomandi. Þetta skiladi sér til dæmis í lýsingu barnanna á hönnuninni sem unnið var í íslenskutímum og í tölvuveri skólans og hangir verkunum til stuðnings á Kjarvalsstöðum fram til 23. júlí. Hugmyndirnar sem hér getur að líta eru afrakstur ferlis sem börnin voru leidd í gegnum, stig af stigi. Hér verður þessari framvindu lýst.

Undirbúningur

Í upphafi verkefnisins voru börnin beðin um að teikna hús að eigin vild. Þau festu á blað myndir af húsum sem höfðu enga sérstaka merkingu í sjálfu sér, en báru öll „venjulegustu“ einkenni bygginga, með hurðir, þök, glugga strompa o.s.frv.

Nú gerðist áætlunin nákvæmari. Verkefnið var að teikna vinnustað fyrir þá iðju sem þau hyggðust stunda fullorðin og nú kom áhuga-verð fjölbreytni í ljós.

Því næst voru krökkunum sýnd mörg dæmi

um mismunandi hús fyrir ólíkt fólk eða aðstæður. Sérstæðar fyrirmyndir urðu fyrir valinu, t.d. strákofar í Afríku, snjóhús inúíta, jafnvel „garðhús“ Loðvíks XIV Frakkakonungs; hallirnar í Versölu. Hver mynd var útskýrd eftir föngum. Reynt var að gera börnin meðvituð um hvernig hóbýli eins og t.d. Sjónarhóll Línu Langsokks passar fullkomlega við lifnaðarhætti hennar og persónuleika. Sem sagt ólíkar aðstæður, loftslag, landshættir og þarfir fæða af sér ólíkan arkitektúr bæði hvað varðar form, efnisval, líti, áferð o.s.frv.

Hugmyndir og efni

Krökkunum var bent á hversu miklu auðveldara væri að ákveða hvernig byggingin ætti að verða – þ.e.a.s. að hanna, ef þau hefðu einhverja sérstaka manngerð eða áhugamál í huga. Nú kom að þeim sjálfum að gera sér hugmynd um hvern þau vildu hanna fyrir eða e.t.v. hvaða áhugamáli sínu þau vildu einbeita sér að ef þetta

væri handa þeim sjálfum. Eftir nokkurn umbóttunartíma voru krakkarnir teknir í einkaviðtal þar sem hugmyndir þeirra voru reifaðar, og í mörgum tilfellum svo að segja „dregnar uppúr þeim með tögum.“

Nú var kominn tími til að snúa við blaðinu og einbeita sér að efninu í stað hugmyndanna. Krakkarnir voru sendir úr skjáborgunum niður á jörðina.

Safnað hafði verið alls lags efnium sem hentug væru til byggingar smárra líkana. Nú var lögð fyrir krakkana lítil æfing. Ætlast var til að þau rannsökuðu eiginleika efnanna með því að koma við þau, fíkta í þeim, pota, stinga, rífa o.s.frv., síðan stilla efnunum hverju andspænis öðru til að sjá hvað þau eru ólík/lík og finna út hvernig þau gætu hangið saman.

Lögð var áhersla á að þau hefðu ekki neitt sérstakt í huga þegar þau byrjuðu heldur að þau sæju hugmyndir fæðast við þessa rannsókn. Markmiðið var að þau gerðu sér grein fyrir að hráefni sem við tengjum kannski allt öðru hafi í raun og veru fjölmarga ólíka eiginleika og ef við erum opin fyrir fíkti (rannsókn) með skynfærunum geti það hjálpað okkur að skapa. Annað markmið var að gera þau opnari fyrir söfnuninni; að opna augu þeirra fyrir að eitthvað sem lítur út eins og „drasl“ getur orðið eitthvað áhugavert, skrítt

ið eða skemmtilegt, jafnvel fallett og/eda nyttsamlegt.

Vika heilabrotu og tilrauna

Þessir tveir þættir, hugmynd og efni, mættust í smíði móðelsins. Nú tók við vika heilabrotu og tilrauna með efninu í samræmi við hugmyndirnar. Sumt virkaði, annað ekki, leyfi var til að reyna, láta sér skjáttast, betrumbæta og þannig læra margt nýtt á eigin forsendum. (Börnin sáu líka að leiðbeinendum gat skjáttast og þeir skipt um skoðun.) Námið gekk þannig út á þróun en ekki fyrirfram gefin verkefni.

Eitt er að tala um hvernig hlutirnir eiga að vera og annað er að búa þá til. Einnig er teikning á tvívíðum fleti gjörólík vinnu í þrívídd. Teikningu skilur maður út frá einu sjónarhorni en arkitektúr og skúlptúr yfirleitt út frá mörgum. Fara þarf umhverfis og/eda inni. Því var ekki nægilegt að teikna bara hús og byggja það svo, þá fórnar maður bara allt of mörgum möguleikum sem koma upp ef maður brettir upp ermarnar og leyfir sér að velta fyrir sér efninu sem unnið er með, í rýmiinu. Leyfi var til að prófa allt mögulegt, hugur og hönd fengu að vinna saman. Smám saman komst meiri og meiri mynd á afurðirnar.

Niðurstaða

Í upphafi fannst sumum forsendurnar hálfskrítnar og biðu eftir nákvæmari fyrirætlun, hvernig ættu þau jú að geta verið hönnuðir, þau sem lítið vissu? En þau fengu ekki fyrirætlun heldur spurningar um hugmyndir sínar og reynt var að sýna þeim skúlptúra eða byggingar sem voru hugsanlega á sömu bylgjulengd og það sem frá þeim sjálfum hafði komið. Þau neyddust til að hugsa og í ljós kom að þau vissu bara ýmislegt og upp-götuvuðu að þau gætu notað hugvit. Í hönnun og þar með hönnunarkennslu er sennilega mikilvægast að kunna að spyrja réttu spurninganna.

Gaman var að sjá hve fólk óx ásmegin er það fór að sjá árangur. Strákar og stelpur sem héldu að þau hefðu ekki haft neinar hugmyndir urðu stolt á svip og, ef eitthvað, áhugasamari er á leið.

Eftir þetta ferli komust þau að niðurstöðum sem nú getur að líta á Kjarvalsstöðum.

